

IZ LONDONSKIH TAMNICA...

*Autobiografija jednog mučenika.**

MUČENJA

Podosmo dakle u prostorije određene za mučenja. Tužna je povorka išla lažano i svečano kroz tamne podzemne hodnike. Na čelu krvničke sluge s gorućim zubljam.

Udosmo u prostranu sobu. Na zidovima su visjela najrazličnija mučila. Pokazaše mi nekoja, da ih točnije razgledam s primjedbom, da ću ih sve okusiti na sebi. Zatim iznova postaviše sudbonosno pitanje, da li ću odgovoriti na ono, što žele, ili ne ću.

— Ne mogu, odvratim i panem na koljena, da zamolim Boga za pomoć. Povedoše me do jednog od ogromnih drvenih stupova, što su podupirali podzemne svodove. Povisoko gore pričvršćene su na stupovima željezne karike. Na moje ruke staviše lisičine i morah se popeti na mali podnožak, visok dvije do tri stepenice. Zatim mi digoše ruke u vis, proturiše željeznu motku najprije kroz karike na mojim lisičinama a onda kroz spomenute karike na stupu. Motku su učvrstili željeznim klinovima. Iza tih priprava izvukoše podnožak ispod mojih nogu lemi tako cijelo tijelo osta viseći o rukama. Ali jer su mi se nožni prsti još nešto doticali zemlje, a nije bilo moguće, da me više dignu, iskopaše zemlju. (Otac je Gerard bio vrlo visok i pristao čovjek).

Srčanost i snagu tražio sam u molitvi. Svjedoci mojih muka stajali su oko mene i neprestano me pitali, da li ću priznati ono, što žele, da priznam. A moj odgovor bio uvijek isti: »Ne ću i ne mogu!«

Dokora se moje boli, osobito u prsima, trbuhu i rukama tako povećale, da sam još jedva mogao nešto malo govoriti. Činilo mi se, kao da mi je sva krv navrla prema rukama te svom silom teče iz prstiju. Ruke su tako natekle, da je meso dokora pokrilo željezne karike, što su bile na njima. Osjećao sam tako jake boli, te mi se činilo, da ne ću moći dulje izdržati. Možda se tu i zao duh umiješao, jer on to znade katkada učiniti. Uza sve to nisam kolebao u svojoj odluci, a Gospodin mi se u svojoj dobroti smilovao pa nije dopustio da kušnja bude veća od mojih sila. Kad je vidio moju smrtnu tjeskobu i opazio slabocu srca moga, udahnuo mi je misao, koja me je utješila i osokolila.

— Nitko ti ne može učiniti više, već da ti život uzme, govorio je nutarnji glas mojoj duši, a ti si toliko želio, da umreš za Isusa. U njegovim si rukama. Isus vidi, što trpiš, njegova će te svemoć držati.

U isto vrijeme osjetio sam, kako neobična zraka milosti Božje daje nove snage mojoj duši. Ovako ojačan posve sam se predao Gospodinu u nadi i želji, da za njega umrem. I bura se u mojoj nutрини slegla, pa mi se boli, iako su uistinu bile veće, pričinile snošljivijim.

* Donosimo par izvadaka iz autobiografije o. Gerarda D. I., koja je ovih dana izišla iz tiska kao 1 knjiga II. Niza naše *Knjižnice Života*. Cijena je proširanom izdanju (158 str.) 10 Din., a uvezanom 15 Din. Pretplatnici »Života« imaju 20%, a pretplatnici cijele »Knjižnice Života« 25% popusta. Sve tri dosad izašle knjige ako se zajedno naruče: Bernoville, *Isusovci*; Gerard, *Iz londonskih tamnica*; Bangha, *Svijet i nadsvijet*; stoje tvrdo vezano 50 Din. proširano 40.

Kad vidješe, da ne popuštam, vratiše se komesari — lordovi — upravitelju te samo od vremena do vremena pitahu, kako mi je. Ostadoše uza me stražar i još tri ili četiri čovjeka. Bilo je očito, da je prvoga uza me držalo saučesće, jer mi je neprestano rupcem tro znoj, što je u velikim kapljama tekao preko mog lica. Ali ovu sam uslugu skupo platio. Njegove su mi naime riječi za ovoga čina samo povećale boli. Neprestano me molio i zaklinjao, da se smilujem samome sebi i priznam ono, što se od mene traži. Kasnije sam se često pitao, da li mu je ovu uvjerljivost, s kojom je govorio, dao sam duh tmine ili je igrao ulogu, što su mu je možda označili moji neprijatelji. Ali se nisam ni malo obazirao na njegove riječi. Zamolio sam ga, da mi više ne dodijava, jer mi ni na kraj pameti ne dolazi, da bih upropastio dušu time, što bih spasio tijelo. Uza sve to on nije prestajao. Čuo sam i druge, kako su govorili: »Ako bi i ostao živ, čitav će život osjećati posljedice današnjega dana. Međutim će se muke svaki dan ponavljati, doklegod ne popusti.«

Ja sam tiho molio i neprestano izgovarao sveta imena Isusa i Marije. Oko jedan sat izgubio sam svijest i ne mogu reći, kako sam dugo ostao u tom stanju. Po svoj prilici da to nije dugo trajalo. Podmetnuli su mi prijašnji podnožak. Ali čim bi čuli, da se molim, opet bi izvukli podnožak. I tako se to događalo za svake besvjestice, u svemu osam do devet puta.

Nekoliko časaka prije 5 sati unišao je Wade, primakao se k meni i rekao:

— Jeste li napokon spremni, da se pokorite kraljici i vijeću?

— Ne, jer ono što traže od mene, nije dopušteno. Stoga ne ću na to nikada pristati.

— Onda barem recite, da želite govoriti s lordom Cecilom, tajnikom tajnog vijeća.

— Nemam što da mu rekнем, osim onoga, što sam mu već rekao. Uzato mogao bih time koga sablazniti, jer bi se moglo činiti, da sam se iznevjerio svojim odlukama.

Mjesto odgovora okrene se Wade srdito te ostavljajući mučionicu povika:

— Onda visi i dalje i bijedno propani, kad drukčije ne češ!

Došlo vrijeme, kad je komisija morala ostaviti Tower. Oko pet naime sati zazvonilo bi zvono, znak, da se zatvaraju sva vrata, pa tko nije htio prenoćiti u Toweru, morao se odmah udaljiti. Malo iza toga skinuše me s mog križa. S teškom sam se mukom držao na nogama, i samo opirući se o stražara mogao sam doći u ćeliju.

Na putu susreo sam više utamničenika, koji su se slobodno kretali među zidinama. Tom sam prilikom glasno rekao:

— Zaista je čudno, šta ta gospoda od mene traže, da im odam stan oca Garnetta, kao da ne čini sramotnog zločina onaj, koji izda nevinooga. Nikad ne ću na to pristati pa makar me to i života stajalo.

Ovim riječima htio sam postići dvostruku svrhu: ponajprije sam želio da stanem na put lažnim glasinama, koje bi se mogle raširiti, da sam popustio i priznao ono, što ne smijem priznati; osim toga možda će koji od utamničenika, što su čuli moje riječi, upozoriti oca Garnetta na pogibelj, u kojoj se nalazi.

Osjetio sam i vidio, da je ovo moje vladanje naljutilo stražara. I on je počeo glasnije govoriti. Čini se ipak, da me ovaj čovjek iskreno sažaljivao. Odmah mi je naložio sobu i donio mi hrane, a i bilo je upravo vrijeme, kad se večera. Međutim teško da sam što okusio, već sam pošao doskora da legnem.

Sutradan rano izjutra, čim su se otvorila vrata Towera, došao je stražar s vijeću, da me čeka Wade. Ogrnuo sam se širokom kabanicom i pošao dolje. Ruke su mi bile tako natekle, da nisam mogao obući običnoga cdijela. Čim sam došao u upraviteljev stan i stupio pred Wadea, započeo ovaj:

— Došao sam po nalogu kraljičinu i lorda Cecila. Oboje njih, prva kao kraljica, drugi kao plemić daju vam poštenu riječ, da se otac Garnett mijša u političke stvari i da je izraziti neprijatelj države. Ako ne želite

reći, da ove dvije osobe lažu, onda vam ne ostaje drugo, već da se pokorite njihovu sudu i oca Garnetta predate pravdi.

— To, što su rekli kraljica i lord Cecil, znadu oni samo po onome, kako su čuli od drugih. Ja sam s ocem Garnettom živio u pouzdanom prijateljstvu i siguran sam, da nije istina, što se o njemu tvrdi.

— Vi dakle ne popuštate i ne ćete odgovoriti na pitanja, što se na vas stavlja?

— Ne mogu i ne ću! Sigurno ne!

— Pa ipak bi za vas bilo najbolje, kad biste poslušali.

U isti čas na njegov mig otvoriše se vrata susjedne sobe. Pojavi se visok čovjek, s ozbiljnim, zapovjedničkim crtama. Wade mi ga predstavi kao vrhovnog nadglednika mučenja. Znao sam, da opstoji ta služba, ali sam kasnije doznao, da je ovaj tobožnji vrhovni nadglednik vojnički zapovjednik u Toweru. Wade mu je dao to ime samo zato, da me prestraši.

— Predajem vam ovoga čovjeka, rekao je nadgledniku. Mučite ga dvaput na dan, dokle god ne popusti.

Časnik se nakloni i Wade ode.

I opet podosmo u podzemlje s tužnom svečanošću kao i dan prije. I opet mi staviše lisičine na istom mjestu kao i jučer. Drukčije nije ni moglo biti, jer su mi ruke bile odviše natečene.

Već mi je ova priprava za mučenje prouzročila užasne bolove. Ali Gospodin mi je pritekao u pomoć, i ja sam radosna srca prikazao kao žrtvu svoje ruke i svoje srce.

I sada sam kao i dan prije obješen, samo što su me ovaj put strašnije boljele ruke, dok u prsima i trbuhu nisam osjećao toliko boli, po svoj prilici stoga, što sam bio natašte. Molio sam se sad tiho, sad glasnije preporučujući se Gospodinu i Učitelju našem kao i presvetoj Djevici. Ovaj sam put znatno dulje izdržao muke. Ali napokon sam ipak pao u nesvjesticu i to takvu, da im se valjalo dosta truditi, dok su me dozvali svijesti. Držali su, da sam mrtav ili su barem mislili, da ću brzo izdahnuti pa su odmah žurno pozvali upravitelja. Ne znam, kako sam dugo ostao u besvjestici. Kad sam došao k sebi, nalazio sam se na jednoj klupi a oko mene dosta ljudi. Više me osoba držalo, dok su mi drugi otvarali usta, da uliju u njih nekoliko kapi tople vode.

Kad je upravitelj vidio, da opet mogu govoriti, reče mi:

— Zar sada ne vidite, da bi za vas mnogo bolje bilo, kad biste poslušali kraljicu, nego da tako bijedno gubite život?

— Ne, ja to nikako ne vidim, odgovorio sam uz Božju pomoć s toliko jakosti, kakve još nisam osjećao. Radije tisuću puta umrijeti nego pristati na ono, što se od mene traži.

— Vi ostajete dakle pri starome?

— Dakako, i ostat ću, dokle god bude daha u meni.

— No onda vas moram iznova staviti na muke. A činilo se za ovih riječi kao da se sam zgražao nad zvjerskim činom, što mu je bio naložen s više strane.

— U ime Božje! odvratim. Imam samo jedan život, a kad bih ih imao i stotinu, rado bi ih dao za tako uzvišenu stvar.

Za ovih riječi kušao sam da se sam dignem i dovučem do stupa, ali su vidjeli, da mi moraju pomoći. Tijelo mi je bilo vrlo oslabilo, a jakost, koju je osjećala moja duša, dolazila je od Boga bez sumnje zato, što sam bio član Družbe Isusove, iako sam posve nedostojan te časti.

I uistinu morao sam po treći put visjeti između neba i zemlje. Boli, što sam ih sada osjetio, ne daju se opisati. Ali sam u isto vrijeme čutio i neopisivu radost, što mi je davala pomisao, da ću skoro završiti ovaj život. Da li je ta radost dolazila otale, što trpim za Isusa, ili joj je uzrok bila sebična želja, da se sjedinim s Isusom, ne znam. Ali svakako sam bio uvjeren, da mi je

kucao zadnji čas, i rado sam se predao volji Svevišnjega. Kako bih sretan bio, kad bih uvijek imao ona čuvstva, što sam ih imao tada, iako nisu bila posve bez ljage u prečistim očima Božjim!

Moj se zemni život nije tada imao svršiti, kao što sam očekivao, po svoj prilici stoga, jer me Bog nije smatrao dostojnim, da se pokažem pred njegovim presvetim licem.

Moje mučenje potrajalo je ovaj put samo sat. Upravitelj zapovjedi da me skinu. Zašto je to učinio, ne znam. Možda zato, jer se već uvjerio, da ovako ne će uspjeti. Možda, što je došlo vrijeme za ručak. A još mi se vjerojanije čini, da je to učinio radi samilosti, što je osjećao spram mene. Kasnije sam svakako imao dobrih razloga, da vjerujem ovo posljednje. Doznao sam naime od jedne vrlo ugledne osobe, koja je s upraviteljem bila u blizim vezama, da je on molio, neka ga riješe službe, a razlog je naveo, što ne može dalje da gleda nečuvene muke, koje podnose nevini u Toweru. Iza tri ili četiri mjeseca naslijedio ga drugi činovnik.

Moj stražar poveo me opet u moju sobu. Ovom su siromahu oči bile pune suza i on me uvjeravao, da se kroz čitavo vrijeme mojih muka njegova žena plaćući molila. Ove žene nisam još ni vidio.

Donesen mi je ručak, ali sam mogao vrlo malo jesti, i to malo morao mi stražar rezati i metati u usta. Dugo je trebalo, dok sam mogao uzeti nož u ruke. Prvih dana iza mučenja ruke su me uopće tako izdale, da su mi otkazale svaku uslugu, pa se stražar morao brinuti za me kao za nejakog djeteta. Uza svu ovu iznemoglost pobrinuli su se, da se odstrani iz moje sobe sve, čim se moglo rezati kao što su nož, škare, britva i drugo, ludo se bojeći, da bih mogao sam dokončati svoj život. Međutim to se znalo često dogoditi, kad je tko bio osuđen na muke.

Svaki sam dan očekivao, kad će opet početi s mukama, da me sklone na popustljivost. Ali Gospodin je imao druge osnove. Većim junacima vjere kao što su bili oci Walpole i Southwell odredio je veće borbe, da iz njih izađu kao slavni pobjednici, dok je na me, slabog vojnika, poslao kratke kušnje, da ne bih bijedno podlebao. Oni su u kratko vrijeme prevalili golem put, a ja sam bio nedostojan te milosti pa mi je valjalo još dugo živjeti, da suzama operem mrlje svojih grijeha, jer nisam zaslužio, da ih odstranim svojom krvlju. Neka se vrši sveta volja Božja!

SVETA MISA U TOWERU

Kad su prošla ona užasna mučenja, opet me staviše u strogi zatvor kao i prije. Skoro čitav dan provodio sam u molitvi, a ponovnim Duhovnim vježbama sv. Ignacija nastojao sam da se pripravim za buduće bojeve, ako bi došlo do njih. Na moju sreću ostaviše mi brevijar. Svaki sam dan molio također misne molitve i na duhovni način primao sv. Pričest. To me je uvelike tješilo.

Iza tri tjedna osjetio sam nešto života u prstima, mogao sam ih malo micati i držati nož. Kad sam dokončao svoje Duhovne vježbe, zamolio sam za dopuštenje, da smijem nabaviti nekoliko knjiga. Ne dopustiše ništa drugo osim Sv. Pisma. Međutim sam se doskora uvjerio, da i ovdje kao svuda pomaže novac. Poslao sam stražara svojim prijateljima, što su se nalazili u drugom zatvoru i zamolio ih za malu svotu novaca. Oni mi je odmah najpripravnije poslaše. Onda sam zamolio stražara, da mi kupi nekoliko naranača, pa sam od njihove kore napravio malih križića, koje sam kanio poslati svojim prijateljima tamničkim drugovima, dok sam sok pomno čuvao, da mognem izvesti važne osnove. Iza pet mjeseci mogao sam pisati. Zamolio sam stražara da mi pribavi čačkalicu, od nje sam napravio malo pero. Onda sam zatražio papira, da umotam u nj spomenute križiće.

Stražar mi je ispunio želju. Pače mi je dopustio, da smijem nekoliko redaka napisati olovkom. Ja sam to i učinio, ali sam dakako napisao ono, što je mogao slobodno čitati. Na drugoj sam strani ispisao sokom iz naranče pismo, na koje su moji prijatelji na isti način odgovorili zamotavši neke malenkosti u papir, što je bio ispunjen nevidljivim slovima.

I tako smo dulje vremena radili. Stražaru nije bilo ni na kraj pameti, da je on naš listonoša. Uostalom nismo trebali da budemo toliko oprezni, jer siromah nije znao čitati. Ali to sam kasnije istom doznao. Ispocetka sam mislio, da znađe, jer bi se, kad bih ja pisao, nagnuo s važnim licem iznad mojih ramena i gledao na papir. Napokon mi dođe pomisao, da li on uopće znađe čitati. Da se uvjerim o tome, više sam puta čitao nešto posve drugo, nego što je bilo napisano na papiru, u koji je zurio. I nikad mi nije ništa primijetio. Kad sam ga ovako dvaput ili triput prokušao, okrenem se jedanput k njemu i reknem, da uzalud gleda u papir, na što on iskreno priznađe, da ne zna čitati. Iza ovoga malog poraza bio je još prijazniji. Donio mi je i tinte i bio je moj redoviti poštar. I nije se otimao tome poslu, jer sam dopisivao s malo osoba i to vrlo opreznih. Za njega nije bilo pogibelji, a moji su ga prijatelji bogato nagrađivali. Ipak me je molio, da ga ne šaljem često u prijašnji zatvor, jer bi ga mogli početi sumnjičiti. Želio je, da izaberem jednog prijatelja, koji bi od njega primao pisma i dostavljao ih u Clink. Ali na to nisam mogao pristati, jer sam se bojao, da možda time ne metnem na kocku život kojeg prijatelja.

Mojim prijašnjim tamničkim drugovima teško da bi taj posao mogao pribaviti osobitih neugodnosti. Svakako je bilo potrebno za samoga glasnika, da bude što oprezniji, a osim toga dobro sam pazio, da u svojim pismima nikoga ne imenujem pravim imenom. Ali sam se bojao, da ne upropastim osoba, koje su bile na slobodi. Stoga sam uspio, da je Ivan Lilly bio otkupljen pa je on odsada bio listonoša između ova dva zatvora. Ni slutio nisam, da će me on osloboditi iz Towera, već sam samo kanio, da osiguram svoje dopisivanje i da nabavim prikladnih knjiga.

Za čitavog boravka u Toweru bio sam u strogom zatvoru. Prema tome nisam imao prilike za djela svoga svetog zvanja, a pismenim sam putem mogao svjetovati i tješiti samo najpovjerljivije osobe.

Jednog dana zaustaviše Lillya u londonskoj ulici dvije gospođe, majka i kćerka, moleći ga usrdno, da njegovim posredovanjem dođu do razgovora sa mnom. Lilly je znao, do kakvih bi neprilika mogla dovesti ova želja, kad bi se ostvarila, pa je nastojao da odvрати gospođe od njihova nauma. A da im ipak bar donekle udovolji, obeća, da će govoriti o toj stvari s tamničarom pa će ih možda on moći uvesti kao svoje rođakinje. Potkupljen velikom svotom tamničar uistinu pristane. Gospođe se obukoše u građansko odijelo, a Lilly ih povede u tamničarev stan kao da žele posjetiti njegovu ženu, razgledati lavove i druge osobitosti, što su se pokazivale u Toweru. Tamničar ih povede u utvrde, da ih u zgodan čas neopaženo pusti u moju sobu. Tim je stavio svoj život na kocku.

Čim su me opazile pobožne gospođe, pohrliše prema meni, padoše na zemlju i poljubiše mi nože. Nisam im mogao uskratiti ono, što su tako skupo platile, ali sam rekao, da im to dopuštam samo zato, jer znadem, da ovu počast žele iskazati utamničniku Kristovu, a ne meni bijednom grješniku. I tako smo se razgovarali neko vrijeme. Ostaviše me sretne, što su me još jednom vidjele prije moje smrti. Govorilo se naime, da je moja smrtna osuda blizu.

Jednoga sam dana pače primio list od oca Garnetta, koji me tješio i govorio, da se pripravim na konac života. Otvoreno velim, da me je ovaj list silno obradovao. Ali nažalost nisam bio vrijedan palme mučeničke! Naprotiv dobio ju je onaj, koji mi ju je obećavao. Molim Gospodina, da mi nevrijednome udijeli milost, te mognem ovoga pobjedonosnoga borca barem izdaleka slijediti na njegovom križnom putu, kojim je za života s tolikom ljubavlju hrlio! Otac je Garnett bio vanredan štovatelj svetoga križa, pa mislim da nije slučajno, što je upravo na svetkovinu Našašća sv. Križa bio okrunjen mučeničkom krunom.

Postupak mojih neprijatelja kao da je potvrđivao strah oca Garnetta. Gospođa, koja su me osudila na muke, dolazila su sada vrlo često u zatvor, da me ponovno preslušavaju. Predsjedao je državni odvjetnik i bilježio sve moje odgovore. Radilo se posebno o slijedećim točkama: Da li sam svećenik i član

Družbe Isusove; kako sam došao u Englesku; da li sam izmirivao podanike kraljčine s Papom i možda ljude odvrćao od narodne vjere.

Na sva sam ova pitanja odgovarao bez okolišanja, te su me gospoda mogla prema državnim zakonima bez poteškoća osuditi na smrt. Napokon me upitaše, s kime sam radio u političkim stvarima, na što sam po zadnji put odgovorio, da se za takve stvari nisam nikad brinuo. Pa kad su uza sve to i dalje na me navaljivali, zazvao sam Boga i svete anđele za svjedoke i svečano izjavio: »Istina je, što sam rekao! Svakako želim od svega srca, da se povrati pravoj vjeri kraljica, svi njezini ministri pa i vi sami, gospodo, kao i cijeli narod engleski, ali tako, da ni njezino veličanstvo, ni itko drugi ne izgubi ništa od svoje vlasti i svoga dostojanstva, tako da nikome od vas ne pane niti jedna vlas s glave, već da svi budete sretni u ovom i u budućem životu. I ne mislite, da sve ovo želim samo zato, što bih htio opet na slobodu i na posao svoga zvanja svećeničkoga. Ne. Još bih danas rado i život svoj dao, kad bih time postigao ovu veliku stvar.«

Po svoj prilici htjeli su moji progonitelji, da se izrekne moja osuda već za porotničkih sjednica, što su se održavale oko svetkovine Presvetog Trojstva. Ali Gospodin je drukčije odlučio, pa kad je ovo vrijeme prošlo, nisam više mislio, da će se što javno proti meni poduzeti. Sve mi se nekako činilo da su me u Tower dopremili jedino stoga, jer su me htjeli posve odijeliti od vanjskog svijeta. Zaključio sam, da ću ovu besposlicu, na koju sam bio osuđen proti svojoj volji, upotrebiti za korisne nauke.

31 srpnja na svetkovinu svetog utemeljitelja našeg reda sv. Ignacija, osjetio sam za molitve najedanput vanrednu želju, da prikazem sv. Misu. Pa kad sam o stvari malo poblize razmislio, pričinilo mi se, da bih ipak mogao oživotvoriti ovu želju.

U drugom tornju odijeljenom od moga samo jednim malim vrtom, stanovao u ćeliji upravo naprotiv mene katolik plemić, spreman na svaku uslugu. Već je šest godina u tamnici. Osudili ga na smrt, ali se njegovo smaknuće neprestano odgadalo.

I ovaj je plemić običavao svaki dan izlaziti na ravni krov svoga tornja, da se okrijepi svježim zrakom. Pa kadgod bi me opazio, prijazno bi me pozdravio i kleknuo, da ga blagoslovim.

Što sam dulje razmišljao o svojoj osnovi, to mi se ona pričinjala ljepšom i lakšom, samo ako mi stražar dopusti, da se razgovorim sa svojim susjedom.

Ovoga plemića češće posjećivala njegova žena i obično mu donosila hrane u košarici. Gospođa je već tako poznata kod svih službenika u Toweru i toliko stekla njihovo povjerenje, da je slobodno izlazila i ulazila. Ova je okolnost probudila u meni nadu, da ću ovim putem pribaviti sve, što je potrebno za sv. Misu.

Odlučio sam, da ću barem pokušati sa svojom osnovom. Stoga sam upozorio svoga susjeda, da točno pazi na sve, što ću učiniti. Zatim sam nastojao, da mu znakovima rekнем, kako mu želim pisati. Uzeo sam papir, prelazio sam preko njega perom i onda papir stavio nad vatru. Naznačio sam, da ću mu pismo poslati.

Čim je došao moj stražar, upitao sam ga, da li bi odnio u susjedni tornj plemiću krunicu i jedan križić napravljen od naranče kore. Ove sam predmete umotao u svoje pismo. Ispočetka mi je stražar odbio molbu s izjavom, da se ne može dosta osloniti na onoga utamničenika. »Jer vidite, dodao je, ako bi njegova žena o tome što rekla i tako se za stvar dočulo, ja bih sigurno nastradao.« Uvjeravao sam ga, kako se ne treba ničega bojati. Napokon je maleni dar i sada pobijedio. Uzeo je dakle moj smotak i odnio ga na njegovu adresu. Ali na svoje veliko iznenađenje ne primih nikakva odgovora. Kad se sutradan opet pokazao plemić na terasi, nastojao je, da mi raznim kretnjama očituje svoju zahvalnost. Pokazao mi je križ, što ga je od mene primio. Istom iza više dana doznao sam za pravi razlog njegove šutnje: Nije

pročitao moга lista. Morao sam ga iznova poučiti. Na njegove oči istisnuo sam sok iz jedne naranče u zdjelicu, počeo nešto njime pisati, oro, što sam napisao, primakao vatri i čitao. Naznačio sam mu, da i on mora i to učiniti.

Ovaj me put razumio. Pročitao je moje drugo pismo i odgovorio mi, kako je mislio, da mu prvo pismo valjalo spaliti, jer sam nekoliko riječi napisao olovkom. Moj prijedlog nije mu se činio neizvedivim, ako s dopuštenjem stražarevim budem smio prenočiti kod njega. Žena će svakako nabaviti sve što je potrebno.

Još je trebalo samo čuti, što će tamničar reći o posjetu. Zamolio sam ga, da smijem ručati sa svojim susjedom obećavši mu, da ne će ostati praznih ruku. Ali on niti da čuje.

— Šta bi se reklo, kad bi vas samo u vrtu vidjeli ili kad bi upravitelj slučajno došao baš onda, kad vas ne bi bilo! govorio mi tamničar.

Odvratio sam mu, da upravitelj još nikad nije došao, pa je nepametno misliti, da bi upravo danas napravio iznimku. Ostalo je učinio novac tako, da je nestalo tamničareva straha. Sporazumjesmo se i odredismo, da ćemo moга susjeda posjetiti na svetkovinu rođenja Marijina. Medutim sam upozorio plemića, neka rekne svojoj ženi, da ode na određeno mjesto, gdje će joj Ivan Lilly predati sve stvari. Ovome sam preporučio, da mi nabavi ciborij i dosta hostija, jer smo htjeli, da imamo kod sebe Presveti Sakrament.

Moje su naredbe točno izvedene. Žena je utamničenog plemića sve sretno donijela. U određeni dan povede me moj stražar u suprotni toranj i dopusti mi da ostanem kod svoga prijatelja cijelu noć i slijedeći dan. Samo plemićeva žena nije smjela znati za ovu tajnu.

Sutradan izjutra bio sam uistinu tako sretan te sam mogao prikazati Bogu svetu Žrtvu, a ispovjedalac Kristov primio je iz moje ruke Kruh Života, kojim već toliko godina nije mogao da okrijepi svoje duše. Za svete Mise posvetio sam još dvadeset i jednu hostiju, koje sam čuvao u ciboriju, da se i u druge dane mogu okrijepiti božanskom Hranom.